

Zas Latweeschu draugs.

1838. 20 Janw.

3 scha lappa.

Jaunas sinnas.

Is Stuttgartes pilssehtas, Wirtemberges walsti, Wahz' semmē. Tur pehrnā gaddā labba teesa zilweku: ne ween mahzitaju, bet arri teefas-kungu, lohpmannu, un ir ammatneeku, sabedrojahs, apnemdamees, katts pehz sawa spehka us to luhkocht un darbotees, lai laudis jel sargahs, lohpus un zittus kustonus mohzih.

Is Schwizzeru semmes. Ne fenn tur diwi Kattoku mahzitaji: weens is Soloturnes walsts, ar wahrdu Hugi, un ohtrs is Ahraues walsts, ar wahrdu Schneider, Kattoku tizzibai pawissam atfazija un Lutteranexu tizzibu peenehme, scho ween atsihdami par to ihstenu wezzu, ko Kristus pats eestahdijis.

Is Parihsches. Lihds jaunam gaddam tur wehl leels pulks tahdu nammu bija, kur kungeem bija brihw fanahkt, tik kahrtes spehleht; un ne tik ween tā par garu laiku, bet glufchi tā, ka lai plihst lai luhst. Bet ar to wezzu gaddu schi brihwiba pa Spreantschu semmi pa wissam beidsahs, jo kehniensch irr pawehlejis, lai no jauna gadda tahdus nammus ne mas wairs ne zeefsch; nahkocht zaur tahdu kahrfschu spehleschanu dauds nelaimes. — Bet jo zeetaki jau pa preekschu us to jaunu gaddu wiss bija aisleegts, jo leelaks pulks to kahrfschu spehlmannu no mallu mallahm, ir pat no Entenderu semmes, wehl us wezza gadda beigahm Parihschē fanahze, gribbedami wehl lihds beigahm schahs brihwibas tur preezatees. Beidsamā deenā wisswairak preezigi dsihwoja, bet zitteem schi deena palikke par nelaimi. Weens no teem baggateem, kas no swe-schahm semmehm bija nahkuschi, tai weenā deenā 200,000 rublus paspehleja, un fesch zitti kungi, kà teiz, wehl tai paschā nakri few gallu taisija. Tee zitti leelōs barrōs ar sawu nandu irr demuschees us Entenderu semmi, kur sagli gan uskare, kad ir tik strikka gallinu sadfis, bet kur wehl arween brihw, ar kahrtehm tuhkstoschus dahlderus zits zittam iswilt.

Is Londones. Tam firds-drohsham Kreewu stuhrmannam Ate Rein Spuhw par labbu, kas tohs 6 Entenderu wihrus glahbe, kà muhsu 50ta lappa stahstija, taggad daschās Entenderu pilssehtās dahwanas salakfa. Tik tai weenā, ko sawz Dundih, jau 380 fudraba rubli fanahkuschi, un Londone winnam par peeminnu liks sawadu gohda sihmi kalt.

Masums pee masuma listis istaisa dauds.

Sohdigi kaimini jauna gadda waktarā fanahze pee zeema wezzako šaimneeku. Tur labbu brihtinu kōhpā preezigi šarunnajufšees un Stendera jauku dšeesminu "Kā jau- nais gads mums laimejās"*) nodšedajufšchi, šahze runnaht pahr laiku, ka gaddi nabs kōht un eijsht, ka ihšs effoht zilweka muhschš un t. j. pr. — Zitti aprehkinaja šawus gaddus, zik wezzi jau effoht un zik gaddi jau, kad mahzibā bijufšchi; zits: zik gaddus jau laulibā dšihwojis un tā wehl. Nu jau zits panehme krihtu, rehkinahht, zik stundas un minutes effoht gaddam un atradde, — pehz tahm mahzibahm, ko usgahje Stendera augstas gudr. grahmata, — ka katram gaddam effoht 8765 stundas, 48 minutes un 40 sekundes, jeb 525,948 minutes woi 31,556,920 sekundes. Tē nu wehl dasch' daschadt pahr to iskihwejufšees, šahze runnaht pahr laimes leeschanu, pahr ohglifchu danzinas- šchanu un gribbeja, patlabban zeldamees, jau us teem darbeem dohteess. Bet pats namma-tehws, kam tahdi neeki reebe, no šawa krehšla pazehleš un nehmahš us teem tā runnaht: "Ak juhs mulkischi; mulkischi! ko nu kahrojeet papreešch sinnaht šawu laimi, ko taf ne warr ne weens zilweks sinnaht weds isdibbinahht; bet laikam gan pašchi ne sinneet, kā pehz laimes woi lab'klahšchanas ja-dšennahš. Luħk, tē labs rehkeninšchš jums preešchā! Weegla leeta to škaitiht! Bet, behrni, woi arri sinneet, kā šchahš stundas un minutes leetā list? Ja to sinneet, tad jau ne waijag' dauds baschitees pahr nahšamu lab'klahšchanu. Ja tik tahš ne leekat wolti garram škreet, tad gan nahšams laiks pats pahr šewi gahdahš un šaulite jums špohšchi deesgan špihdehš! Bet Dees- wam šehhl! irr deesgan zilweku, kas pahr stundu jeb brihdi, ir pahr weffelu deenu ne ko ne behda, lai ta aišeeet kā eedama un tas tatschu irr ne-aišmaksajama, lohti dahrga manta ikkatram, kam Deews weffelus lohzeklus dewis. "Ko tad weens brihtinšchš dauds wehrts!" tā daschš šakka, bet leez tik wiššus brihtinšchš un azzumirkšchš kōhpā, tad redšesim, ko istaisihs. Tapehz, behrni, tē jums — lai pilnam warrat tizzeht manneem wahredeem — zittu špeegell jeb rehkeninu listchu preešchā, no furra warreešeeet redšeht, zik tee masi brihtini, ko daschu brihd' noslinkojam, istaisa pahr weenu un wairak gabdeem.

Gaddam irr 365 deenas un 48 minutes, kā arri 40 sekundes wehl klahht, tas gan sinnamš katram labbam grahmatneekam; bet kad akšaitam šwehdeenas, tad tik warram rehkinahht 300 darba deenas un tahš pašchās naw masums, kad sinnam leetā list, jo istaisa 7200 stundas, jeb 432,000 minutes, woi 25,920,000 sekundes. Bet tē wehl atnemšim tahš stundas, kas mums whletas duššeschana. Šudri dokteri šakka, ka pa deenu un nakti 7 stundas us to derrigas, wairak nē. Tad nu 300 reis 7 irr 2100 stun- das un us darbu atleek wehl — lai arri no tahm kahda stunda suhd brohštastu un puš deenu ehdoht, — 5100 stundas. Šchahš šaulšim par darba gaddu un raudšišim nu, zik laika suhd pa 1 un wairak gabdeem, kad brihtinšchš un azzumirkšchš no ta wolti tehrejam.

Ja šaudam	Pa gaddu.		Pa 10 gadd.		Pa 25 gadd.		Pa 50 gadd.	
	Deen.	Štd.	Deen.	Štd.	Deen.	Štd.	Deen.	Štd.
par deenu 1 minuti, tad istaisa . .	—	5	2	2	5	5	10	10
" " 5 " " " . .	1	1	10	10	26	1	52	2
" " 10 " " " . .	2	2	20	20	52	2	104	4
" " 20 " " " . .	4	4	41	16	104	4	208	8
" " 40 " " " . .	8	8	83	18	208	8	416	16

*) Šchi dšeesma atrohšama tai grahmata, furrai wirškrakšs: "Dšeesmu-Šalendarš us 1811tu gaddu, wiššwairak šewiškšcham par jauku isluššeschanu šarakšihtš no U. J. Stendera, Šehrpilšs Preešch-mahžitaja un Basuizas-teesas-šunga. Šel-šawā, drikkēhtš pee J. W. Šteffenhagen un dehla.

Jndriks (weens no teem fanahfufcheem zeema laudim). U brahlit! to ne buhtu dohmajis, fa weens azzumirklis tik dauds istaisa pa gaddu un, fo dohma! wehl pa dauds gaddeem. Us tahdu wihs — tad jau ne drihst ne pihpi eesmehkht, kas tomehr 5 woi 6 reises par deenu noteek un fatru reis minute papilnam! Tapat arri wehl —

Namma tehws. Ruch! jau sinnu! Un, fo jau fazzih, zif weffelas stundas, ir deenas ne teek saudetas ffaidri par welti ween. Un tomehr zilweki ne apdohma wis sawu paschu labbunnu, ne wehl to, fa teem atbildeschana buhs ja dohd, ka sawu laiku pahrdshwoja. Ustrunna fahdu brihd' flinku lohki, fa labb ne strahda, tad tu redsefi, fa tahds wehl mahzesh atbildeht: "Kur nems darbu? kas dohs? naw ko pelniht." Pasau- lite! darbu naw ko strahdaht un tomehr dauds, dauds darba gull pa fahjam un jau kriht us deggunu pascham wirsu, bet tee ne warr eeraudsiht. Kas tad teem aischefje azzis? Urbildu: flinkums. Das darra laikus gruhtus, nodohschanas leelas, waldischanu plehsigu, teefu bahrgu un — beidsiht peewedd baddu un pohsu!

Ka ar laiku, tapat, Deewam schehl! arri ar naudu neprahrtigi dshwo daschi laudis! Schodeen pahrdewis sirgu, skann kullit 15 rubli weffeli. Skattees rihta, fehsh kaktu un dohma, fur nu nemschu ko ehst, ko gehrtees! Kur tad walitte wakkareji 15 rubli? — frohgä, frohdshneekam fahrpinä un fahrshu beedreem kullit! Tur ta gull! Tee, kas sinn, schodeen wehl preezafees, bet schis slauka azzis un klausahs, fa serwa waid un behrni kungst ka kuzzenini pehz maifes. To paschu warr fazzih no dascham fainneegeh. Ta irr nelaipe, fo patte zeeta strahdaschana ne warr glahht, ja ne arri prahts us to dohdahs. "Rahda leela manta pahris kapeiku, woi tee man kullit bijuschi woi ne! tapat ar teem ne fo leelu ne eemantoschu", ta daschs fakka; bet lai tik faleek tohs kapeikus un puss kapeikus kophä, passattees tad, fahdu leelu leetu tee istaisa! Tadeht, behrni, passattetees schè, fur atkal manna tahpele rahda, fahda leela manta peeaug no masuma.

Isdohd	Pa gaddu.		Pa 10 gadd.		Pa 25 gadd.		Pa 50 gadd.	
	Rub.	Kap.	Rub.	Kap.	Rub.	Kap.	Rub.	Kap.
par deenu 1 kap., kas istaisih.	3	65	36	52½	91	31¼	182	62½
" " 5 " " " "	18	25	182	62½	457	81¼	915	62½
" " 10 " " " "	36	50	365	25	915	62½	1831	25
" " 20 " " " "	73	—	730	50	1831	25	3662	50
" " 40 " " " "	146	—	1461	—	3662	50	7325	—

Nu, woi redseet, mihlakee, fo masums pee masuma likts, istaisa. — Zif dauds reis fahdu neprahrtigu dshwoschanu esnu redsejis, tik — tizzeet mannam wahrdam! arri esnu dohmajis: dauds labbak buhtu, kad tohs pahri kapeikus, fo neleetigi tehre, celiktu ihpaschä fahrpinä un to ne ar pirksu ne aistiktu pirmak, eekam gads pa gallam; tad lai tohs isnemtu un nodohstu pilssehtas fahschanas lahde us augteem! Rahds leels atspaidis ne buhtu tas wezzumä, woi zitta fahda gruhtä liktä! jo mehsh zilweki gan sinnam, fahdus laikus essam pawaddijuschi, bet to ne sinnam wis, fahdi us preekschu nahst! ne warram zerrecht, fa arween' mums ta jau eenahfshohr, ka lihds schim, un zeek daudst, kas to zerreja, jau irr peewihlufchees; zif daudst, kas masumu ne zeenisa, ne panahze wis warumu, bet — nabbadshbu! Tapehz nu, kad ne sinnam, ka us preekschu buhs; lai dshwojam ta, ka, kad usnahf gruhta deena, pascheem naw ja-fakka: "Ta irr manna pascha waina! To pelniju zaur sawu flinkumu un neleetigu walfoschanu to dahwanu, fo debbes tehws man bij' dewis!" — Gan esnu dascham ta runnajas preekschä, bet mas bij', kas to tizzeja. Un kas wehl peenehme mannu padohmu, tee to tikkat us ihfu laiku nehme wehra, pehz, ahu! atkal pa wezzam un ta, gahja, fa ja-fakka: "schodeen par kungu, rihta par funni!" — Kad biju sehsh no 16 gaddeem, un pirmu reis pee Deewa galda peeahju, tad — af taru preezigu deenu! — mans nelaipe frusta tehws mau fahrdes kastiti, ar zaurumu wahlä, rohtä dohdams, us man fazzija: "Schè, mih-

fais krusa dehs, un walka to fewim par swehtibu un laimi.“ Es pakrattiju kahrpinu, fcheldams, fa buhs fahbi gabbali naudas eefschâ, bet ne kas ne grabbeja. Gribbeju tabeht praffiht krusa tehnu, fo man buhs ar to darriht, bet paschâ laikâ usmettu azzis us wahka un eeraudsisu schohs rakstus:

“Ne fawe welti brihtian,
Ne dohd par neekeem fapeiku;
Bet fo ar gohdu nopelni,
No ta jel arr' fo pataupi.“

Schohs pahrlaffijs, tuhbal faprattu un dsinnohs ar wiffu spehku arri auglus parah diht. Un, woi tizzeet, woi ne, man ne azzumirkli darbs peetruhke, nei arri fahdu graschu waijadseja no zitta leeneht. Skohs arri gan ne biju, nê — un, fo ar to leelitees! — Pa 5 gaddeem tehws nomirre un es palikku par fainneeku. Nu sinneet, fa schahdu dsihwi fahkt gan gruhti, tomehr Deews manni swehtija un kahrpina dabbusa arween' fawu teefu. Pehz 10 gaddeem Deews manni peemeleja ar ugguns grehku: pehrkons eefpehre istabâ un tâ lihds ar istabu nobegge stakli, rija un flehts ar pilneem apzirkneem. Tomehr, gohds Deewam! man ne bij' ja-luhds schehlafstibas dahwana no zitteem; manâ kahrpinâ jau bija pahp pahrim! ar fo warreju atkal eefahkt un dsihwoht. Pehz tahs nelaimes nu atkal 20 gaddi pagahjuschi un tannis, flawehts Deews! — ne esmu kehrees pee fawa krahjumina, bet to, jik spehdams, wairojis un tas, ja pascham wairs ne waijadsehs, buhs labš padohminschs manneem behrneem. — Eâ, mihti draugi, Deews gan labpraht palihds tam, kas pats dsennahs us preekschu tikt un eet to taifnu zellu, fars gadamees no teem diweem fahnu zekkeem, kurreu wahrdi irr: skohpiba un ischkehrdeschana. Schee ne kam ne geld, bet abbi wedd tohs, kas pa winneem staiga, us nelaimi un pohstu.

— 8 — n.

• Gudribas mahzibas.

43.

Par smeeklu tu ne molto wis,
Ka tu nelaimê eekrittis;
Jo kad nelaimi nu buhs flahkt,
Ne weens tew zeenihš isglahbaht.

44.

Stahb' schigt ratru zilweku,
Eeksch breefmbas eegruiſchu;
Jo pats nu breefma eekrittis,
Ir zitti tewi ispestihš.

Sluddinaſchana.

1.

Krihsburges pilli lai 25tâ Bewrar-deenâ tee zilweki atnahk, kas zittu no Krihsburges kroggeem gribbehs nymt us renti; jo kad tur neween katram isteiks, fo tam tur flahkt waijaga sinnahk, bet arri tohs kroggus paschus, woi us weenu, woi us wairak gaddeem, no nahkofcheem Jahneem rehkinahs, teem iâdohs, kas to wiffleelaku renti fohlihš.

P. v. Drachenfels.

2.

Kam pagahjuschâ swehtdeenâ eeksch Nihges Jahna basnizas atflehgu pulzinsch irr iskrittis, tas pee draudses wezzaka mahzitaja to atdabbuhš.

Brihw drikkht. No juhrmaks-gubbernementu augstas waldischanas puffed:

Dr. C. E. Napierſky.